

Forfatter: Mantzius, Karl

Titel: BREV FRA: Mantzius, Karl (1917-01-uu)

Citation: Mantzius, Karl: "BREV FRA: Mantzius, Karl (1917-01-uu)", i *Fra den anden Side - Nogle breve fra Amerika*, Gyldendalske Boghandel, s. 81. Onlineudgave fra Danmarks Breve: <https://tekster.kb.dk/text/letters-001956726-000-shoot-L0019567260000009.pdf> (tilgået 04. maj 2024)

Anvendt udgave: Fra den anden Side - Nogle breve fra Amerika

Ophavsret: Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs Public Domain-erklæringen](#)

SAN FRANCISCO

Jan. 1917.

Kære Ven!

Jeg kom til San Francisco Nytaarsnat Kl. 1. Vi skulde have været der Kl. 9½ efter Fartplanen; men de amerikanske Jernbaneselskaber synes at have indgaaet en Overenskomst — er det ikke det, man kalder en trust? — om ikke under nogen Omstændigheder at lade deres Passagerer slippe med mindre end tre Timers Forsinkelse, og denne Overenskomst overholdes med megen Punktlighed, medens der for Maksimalforsinkelser gives de forskellige Administrationer et overmaade liberalt Spillerum.

Der er det mærkelige ved San Franciscos Beliggenhed, at selv om man kører med Jernbane til den, saa kommer man dog sejlene ind i den. Alle Tog standser nemlig i Søsterbyen Oakland — San Franciscos Brooklyn — der ligger paa den inderste Side af Bugten, og derfra glider man i store Færger over den skønne Fjord, i Løbet af en halv Time, saa at sige midt ind i selve Byen, der som bekendt ligger paa et Forbjerg med Stillehavet paa den ene Side og Bugten paa den anden, vel nok saa pragtfuld en Beliggenhed, som en By overhovedet kan have.

At komme sejlene ind til denne sælsomme Stad s. 82en Nytaarsnat, saa lun som en normal dansk Sommeraften, over et Vand saa stille som en Indsø, skønt man har det store Ocean lige ud for sig, med det høje Færgetaarn, fantastisk illumineret, ragende op som af selve Vandet, med den nytaarslarmende By terrasseformet, mægtig, som en Klippe i et natdunkelt Hav, og de lysende Gader hængende som opspændte Guirlander mod en mørkeblaa Luft — dette er virkelig, navnlig naar man kommer fra et skiddent og skummelt Chicago, som at komme fra en Skotøjsfabrik ud i Eventyret.

Dette Indtryk bliver siddende i Ens Sind, ogsaa efter at Nytaarsnattens Fest og Kogleri er forsvundet. Det svæver over Byen som en Atmosfære, hænger i Navnet som en krydret Duft — San Francisco! det klinger af spansk-meksikansk Katolicisme, af rød-skjortede, højstøvlede og bulehattede Guldsøgere fra Sacramento-Dalen, af gyldne, klingende Dubloner, Kinesere og Oranger, Sol og Frugter. Der klinger gult og gyldenrødt, de spanske Farver, i dette Navn, end mere i det gamle Yerba Buena — Krusemynte — som Byen hed, indtil den kom under amerikansk Flag.

Den synes saa fjern, den Tid, da Guldet blev opdaget i Californien, da Alverdens Eventyrere og Banditter strømmede til, da det lille Fiskerleje Yerba Buena paa et Aarstid steg fra 500 til 25,000 Indbyggere, da „Aarvaagenheds-Komitéen“ paa en letfattelig, men meget virksom Maade bragte Orden i Sagerne og klyngede de mest eventyrlige Elementer op. Vi læste „historiske“ Romaner om denne Tid i vore s. 83Drengaar, og dog er San Francisco selv ikke andet end en Dreng at regne blandt Byer. Den fik sit Købstadbrev i 1850 og er endnu, om end længst ude over Lømmelalderen, som en ung Mand, der gerne vil synes adstadigere og ældre end han er, der anlægger en korrekt og seriøs Klædedragt, gebærder sig med voksen Anstand, men hos hvem Skælmen og Galfrandsen alligevel stikker igennem.

Meget har Byen allerede oplevet og gennemgaaet i sit korte Liv. Jordskælv har rystet den advarende, men uden at skræmme den, Ildebrande har lagt den i Aske, og den har rejst sig af den som en glimrende Fugl Føniks. Det er ikke længere siden end den 18de April 1906, at et mægtigt Jordskælv i mindre end et Minut væltede og knuste den halve Stad, medens en forfærdelig Ildebrand, der ikke kunde slukkes, fordi Jordskælvet havde ødelagt Vandledningerne, fortærede den anden Halvdel. I Forfjor viste San Francisco ved sin pragtfulde internationale Udstilling den forbavsede Verden et muntert smilende Ansigt, som om intet var passeret, og nu ligger den dør, op ad sine Bjergskrænter, som Genova la superba, strækkende sig i sit Solskin, svøbt i sine vidunderlige Parker, der som en folderig Kjortel slæber helt ned til Stillehavet, hvor de muntre Søløver boltrer sig omkring Skærene og brøler højt af Glæde over at tilhøre den dristige Stad, San Francisco.

At Byen for en halv Snes Aar tilbage var en Grus- og Askehob, er bogstaveligt ikke til at ane. San Francisco er nu paa Kjøbenhavns Størrelse. Det er vistnok omtrent treogtrediven Aar siden, at Christiansborg s. 84Slot brændte hjemme hos os, og det er endnu ikke færdig genopbygget. I Løbet af ti Aar er det saa at sige totalt afbrændte og ødelagte San Francisco rejst paany med mange monumentale Bygninger og i en mønsterværdig og flot Anlægsform, saa at Byen gør et fuldfærdigt og ikke paatrængende nyt Indtryk.

Jeg siger ikke dette for at tale nedsættende om min Fødeby. Det er jo muligt, at vort Slot bliver saa meget des skønnere ved den lange Ventetid. Men jeg slutter deraf, at den californiske Hovedstad maa have en udmærket Administration, hvilket umuligt kan fornærme nogen.

Og sandelig maa det være vanskeligt at administrere denne Stad, hvis Befolkning er saa heterogen som nogen i Verden. Der er næppe nogen evropæisk Nation, som ikke er repræsenteret i San Francisco. Danske er der mange af, og de synes at trives udmærket her. Ikke blot økonomisk, men ogsaa i andre Henseender. Jeg fik det Indtryk, at der er et selskabeligt og kameratligt Sammenhold indenfor den danske Koloni i San Francisco, som ellers ikke er helt almindeligt blandt Danske i det Fremmede. Vor hæslige nationale

Skødesynd, Misundelsen og den dermed følgende Bagtalelse, synes de at have ladet blive tilbage i Moderlandet. Intet kan være hyggeligere, naar man i nogen Tid ikke har hørt Dansk og er saa langt fra Hjemmet, som det er muligt at være, end pludselig her i denne halvtropiske By at føle sig omgivet af alle det danske Sprogs Dialekter i uforfalsket Form, lige fra det bredeste Sønderjysk, som er meget s. 85 fremherskende her, til det spidseste Kjøbenhavnsk.

Dette er nu ikke saaledes at forstaa, at de Danske paa nogen Maade præger Byen. Tværtimod. De er prægede af den, er gladere, venligere, naturligere, end de plejer at være hjemme.

Hvem der derimod præger Byen og udvendig set giver den sit eksotiske, maleriske, eventyrlige Præg, er Kineserne, Japanerne og de mange Øboere fra Stillehavsrigerne, Filippinere, Hawajifolk, Samoesere og hvad de alle hedder.

Navnlig Hawajifolkene er populære. De smukke, solbrune Mænd med det godmodige Smil og de bløde Stemmer anvendes gerne som Opvartere eller endnu bedre som Sangere paa Variétéer. Hawaji-Sangen og -Dansen er for Tiden en fuldstændig Rabies, ikke blot i Californien, men i hele Amerika. Der er ikke et Forlystelsessted, ikke en Natterestaurant eller et Revyteater, der respekterer sig selv, som ikke har sin Hawaji-Danserinde, der dog gerne stammer fra Galizien og er af den mosaiske Trosbekendelse, og mere genuine mandlige Hawaji-Musikantere, der trakterer Tam-tam'en og Banjoen med megen Færdighed og synger deres Hjemlands, i New York forfærdigede, melankolske Sange med smukke bløde Barytoner, saa længe og saa ihærdigt, at Luften over hele Amerika vibrerer af Omkvæd som: „Yaaka hula hickey dula!“ eller lignende poetiske Sentenser, for hvis sproglige Korrekthed jeg ikke indestaar.

Langt talrigere, langt mere gammelkendte, men ikke nær saa populære er Kineserne og Japanerne, s. 86der i San Francisco danner store maleriske Bykvarterer, med brogede Drageskilte, farveskinnende Butiker med prægtige Porcelæner og Bronzer, broderede Silkekimonoer, kulørte Papirsparasoller og det øvrige østerlandske Tilbehør, og med Gaderne vrimplende af smaa gule, skævvøjede Unger, der i deres lange Dragter tripper om som pudsige, mekaniske Legetøjsdukker.

Kineserne, der gør sig nyttige paa forskellig Maade, som udmærkede Vaskemænd, Kokke, Tjenestefolk, er nogenlunde velsete, men bliver aldrig andet end Underklasse. Japanerne derimod er skyede og mistroede. Amerikanerne betragter dem som Europæerne Preusserne, som en Fare, som Folk, der kun vil handle og forhandle med andre Folk paa den Maade, at de selv tager Fordelen og lader de andre beholde Spotten og Skaden. Det er ganske vist netop paa denne Maade, at de selv har handlet og forhandlet med Landets oprindelige Beboere, men netop derfor kender de Metoden for godt og ønsker den ikke anvendt paa sig selv. Ved et Spil af Skæbnen er Amerikanere og Japanere nu blevet Krigsallierede, paa en Maade, men jeg tror ikke, at de aabne, ubeherskede og uslebne Folk, der nu danner De Forenede Stater, nogensinde vil blive Venner med de glatte, ceremonielle og i tusind Silkepapirs-Omsvøb indhyllede Mænd af den gule Race.

Naar San Francisco er blevet den smukkeste By i Staterne, skyldes det vel nok først og fremmest den vidunderlige Beliggenhed, den har. Men Menneskene har dog gjort deres dertil. Man mærker i Østens Byer s. 87 kun lidt til Natursans, New York er fraset sin Central Park forbavsende blottet for Træer, Anlæg, Udsigter, og Naturen er i det hele daarligt udnyttet til Menneskets Glæde. Chicagos Beliggenhed ved Michigansøen er ødelagt paa en rent ud fornærmelig Maade, hvad der mest er den anmassende Jernbanetrusts Skyld, som har lagt sine hæslige Rangerspor netop, hvor Byen burde have sine Sø-Promenader, og skjuler Udsigten over Søen ved sin tætte, kvælende Kulrøg.

Men det skønne Californien og Aanden fra de første romanske Nybyggere har aabenbart virket ogsaa paa de nuværende San Franciscanere. Ialfald har de som deres Forgængere, de gamle Munke, der altid og overalt udsøgte sig de smukkeste Steder at bo paa, benyttet og udbyttet Naturen paa den skønsomste Maade.

Op ad Bjergskraaningerne snor pragtfulde Veje sig, snildt lagte, saaledes at de paa én Gang giver den smukkeste og videste Udsigt, ud over Havet, ind over Skovene og Dalene, og tillader de elektriske Kabel-Sporvogne, som San Francisco har Æren af at have indført, og Automobilerne, af hvilke der, forholdsvis, er flere i denne By end i nogen anden, at pile op og ned ad dem som Biller paa en Træstamme. Paa en af Højene ligger Byens største og flotteste Hotel, det kolossale Fairmont, et andet, kaldet The Cliff House, ligger paa en Klippe lige nede ved Stillehavet.

Henrivende Villakvarterer har rejst sig langs de snoede Bjergveje istedet for de gamle Træhuse, som næsten alle ramlede sammen i Jordskælvet, og som s. 88ingen i hvert Fald mere vil bo i. Parkerne, især den berømte Golden Gate Park, der strækker sig helt ned til Sundet, efter hvilket den har taget Navn, indrammer og forfrisker Husmasserne med deres bladrigge, feberfordrivende Eucalyptus, de yndefulde Pebertræer, der rasler med deres koralrøde Bær, de forvredne, pinieagtige Monterey-Cyresser og de saftige Appelsintræer, hvor — i Januar Maaned — de kromgule Frugter hænger og lyser inde i det dybt lak-grønne Løv.

Intet Under, at Sindet bliver lyst i al denne Skønhed. Livet synes ogsaa at gaa let og muntert her. Man er — endnu — fri for puritansk Surhed og metodistisk Afholdsprækeri. Solen faar Lov at skinne, og Vinen faar Lov

Mantzius, Karl, *Fra den anden Side - Nogle breve fra Amerika,*

at gro. Menneskene er venlige, glade, gæstfri og stolte af deres By.

Jeg gjorde Bekendtskab med en San Franciscaner, som oprindelig var af en gammel hamborgsk Patricierfamilie. Han fortalte mig, at han i 1878 var kommet som Turist til San Francisco for at tilbringe 3 Uger dèr. Han var endnu ikke rejst derfra. Og nu var han halvfjerds.

Jeg forstod ham.

Hils Kjøbenhavn, kære Ven!